

სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ძირითადი ასპექტები ქართულ სისხლის სამართლის პროცესში

ასისტენტ-პროფ. დოქ. *მაკა ხოდელი*, LL.M. (ფრაიბურგი),
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

I. შესავალი

სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება საზოგადოებაში დღემდე რჩება მწვავე დისკუსიის საგნად. 2014 წლის 1 აგვისტომდე საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება მიეკუთვნებოდა ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის დარეგულირების ე.წ. პოსტსაბჭოურ მოდელს.¹ აღნიშნული ძირითადად გულისხმობს ოპერატიული ხასიათის ღონისძიებათა ჩატარებაზე ნაკლებად მკაცრ რეგულაციას; მაგ., როგორც წესი, აქ კანონმდებელი არ განსაზღვრავს რაიმე სახის შეზღუდვას დანაშაულთა კონკრეტული შემადგენლობების დაწესების გზით, რა შემთხვევაშიც შესაბამის უწყებებს არ ექნებოდათ ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიების განხორციელების უფლება.² 2014 წლის 1 აგვისტოს მიღებული კანონის³ საფუძველზე სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩაწერა⁴ გახდა ფარული საგამოძიებო ღონისძიება და მისი

მარეგულირებელი ნორმები გაჩნდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში^{5,6}

სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ეფექტიანობა და საჭიროება დანაშაულის გამოძიების საქმეში ეჭვგარეშეა. მისი ფარული ბუნებიდან გამომდინარე, ისედაც მეტად საფრთხილო, მგრძობიარე ხასიათის გამო, მიზანშეწონილად ჩაითვალა ამ ღონისძიების მოქცევა საპროცესო სამართლებრივ, კანონის ლეგალურ ჩარჩოებში.⁷ საინტერესოა, რამდენად პასუხობს საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში არსებული რეგულაცია სამართლებრივი სახელმწიფოსთვის აუცილებელ მოთხოვნებს, კონსტიტუციურ უფლებათა დაცვის სტანდარტებს. ამ საკითხის გარკვევის მიზნით წინამდებარე სტატიაში განხილული იქნება სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების განხორციელების როგორც საკონსტიტუციო სამართლებრივი (II ნაწილი), ისე საპროცესო სამართლებრივი (III ნაწილი) ძირითადი საფუძვლები; IV ნაწილში კი, დასკვნის სახით, შეჯერებული იქნება შედეგები.

¹ იხ. *უსენაშვილი, ჯაბა*, სამართლის ჟურნალი, 2 (2012), 82, 87.

² იხ. *უსენაშვილი, ჯაბა*, სამართლის ჟურნალი, 2 (2012), 82, 95.

³ იხ. საქართველოს 2014 წლის 1 აგვისტოს კანონი №2634, ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: <http://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/33336> (უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

⁴ ამასთან, აღსანიშნავია, რომ 2017 წლის 22 მარტის საკანონმდებლო ცვლილების შედეგად საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ტერმინი – „სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება“ შეიცვალა ტერმინით „სატელეფონო კომუნიკაციის ფარული მიყურადება“. ეს უკანასკნელი ტერმინი უფრო ფართოა და მოიცავს სატელეფონო საუბარს. იხ. *ხოდელი, მაკა*, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩაწერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, გვ. 213 და შემდეგი.

II. სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების საკონსტიტუციო სამართლებრივი საფუძველი

პირადი ცხოვრებისა და პირადი კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლებები საქართველოს კონსტიტუციით დაცული ძირითადი, თუმცა არა აბსო-

⁵ შემდგომში შემოკლებულია, როგორც სსსკ.

⁶ იხ. სსსკ-ის თავი XVI, 143¹-143¹⁰ მუხლები.

⁷ იხ. *ხოდელი, მაკა*, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩაწერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, გვ. 254 და შემდეგი.

ლუტური უფლებები.⁸ შესაბამისად, კანონით არის განსაზღვრული მათი შეზღუდვის წინაპირობები, მათ შორის, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების განხორციელებისას.

პირადი ცხოვრებისა და პირადი კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლებათა შეზღუდვასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროს დაცვის განსაკუთრებული რეჟიმი⁹. საკონსტიტუციო სასამართლოს თანახმად, პირადი ცხოვრების ძირითადი სფერო არის „ადამიანის ინტიმური, სექსუალური ურთიერთობები, ოჯახური ცხოვრება, მისი ჩვევები, მოძღვრისთვის აღსარებისას მინდობილი ინფორმაცია, სამედიცინო გამოკვლევების შედეგები, ადამიანის ემოციები და გრძნობები, მათი პრივატულ სფეროში გამოხატვის ფორმები“.¹⁰ პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროს აბსოლუტური დაცვის მოთხოვნა გარკვეულ პრაქტიკულ სირთულეებთანაა დაკავშირებული. მაგ., გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომაც აღნიშნა, რომ პრაქტიკაში ხშირად წარმოუდგენელია, თავიდანვე განისაზღვროს ჩასატარებელი საგამოძიებო ღონისძიების პირადი ცხოვრების ძირითად სფეროსთან შემხებლობა.¹¹

⁸ კონსტიტუციის მე-12 და მე-15 მუხლები.

⁹ უმთავრესად აღსანიშნავია საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიცია, რომ „პირადი ცხოვრების ძირითადი სფერო [...] უნდა იყოს განსაკუთრებულად დაცული სახელმწიფოსა და ნებისმიერი მესამე პირის ზედამხედველობისაგან“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 14 აპრილის №1/1/625, 640 გადაწყვეტილება „სახალხო დამცველი და სხვები საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ ხელმისაწვდომია – <https://www.constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-saxalxo-damcveli-saqartvelos-moqalaqeebi-giorgi-burdjanadze-lik-a-sadjaia-giorgi-gociridze-tatia-qinqladze-giorgi-chitidze-lasha-tugushi-zviad-qoridze-aaip-fondi-gia-sazogadoeba-saqartvelo-aaip-saertashoriso-gamchvirvaloba-saqartvelo-aaip-saqar.page>, უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

¹⁰ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 14 აპრილის №1/1/625, 640 გადაწყვეტილება გადაწყვეტილება „სახალხო დამცველი და სხვები საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ ხელმისაწვდომია – <https://www.constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-saxalxo-damcveli-saqartvelos-moqalaqeebi-giorgi-burdjanadze-lika-sadjaia-giorgi-gociridze-tatia-qinqladze-giorgi-chitidze-lasha-tugushi-zviad-qoridze-aaip-fondi-gia-sazogadoeba-saqartvelo-aaip-saertashoriso-gamchvirvaloba-saqartvelo-aaip-saqar.page>, უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

¹¹ Bundesverfassungsgericht 2 BvR 236/08, Beschl. v. 12.10.2011, Anmerkungen B. Gercke, StV 2012, 257, 259.

მართალია, საკანონმდებლო დონეზე ძნელია კონკრეტული კრიტერიუმების შემოთავაზება, რომლებიც გამორიცხავს პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროს დარღვევას, თუმცა კანონით ამ სფეროს განსაკუთრებული დაცვის ობიექტად გამოცხადება ადამიანის უფლებათა დაცვის უფრო მეტ გარანტიას შექმნის. რაც შეეხება კრიტერიუმებს, უმთავრესად საჭიროა ფარული მიყურადების ობიექტის¹² (ადრესატის) სწორად განსაზღვრა. მხოლოდ ისეთი აბონენტის მიყურადებაა დასაშვები, რომელსაც უშუალო კავშირი აქვს კომუნიკაციის სათვალთვალო სამიზნე პირთან; წინააღმდეგ შემთხვევაში დაუყოვნებლივ უნდა შეწყდეს ფარული მიყურადება.

ამდენად, პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროს განსაკუთრებული მნიშვნელობიდან გამომდინარე, სასურველია, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსითაც განსაკუთრებული დაცვის ქვეშ მოექცეს ადამიანის პირადი ცხოვრების ძირითადი სფერო და გერმანული კანონმდებლის მსგავსად, შემუშავდეს სსსკ-ში მუხლი, რომელიც გამორიცხავს პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროდან მონაცემების როგორც მოპოვებას, ასევე მათ შემდგომ გამოყენებას.¹³ ამასთან, აუცილებელია რეგულაცია იძლეოდეს შესაძლებლობას, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა შეწყდეს ნებისმიერ დროს პირადი ცხოვრების ძირითადი სფეროს დაცვის მიზნით.

III. სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების განხორციელების საპროცესო სამართლებრივი საფუძვლები

სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების განხორციელების მნიშვნელოვან მატერიალურ წინაპირობას წარმოადგენს იმ დანაშაულთა განსაზღვრა, რომელთა არსებობის შემთხვევაში შესაძლებელია ჩატარდეს აღნიშნული ფარული სა-

¹² ფარული საგამოძიებო ღონისძიებების ობიექტი საკანონმდებლო დონეზე განისაზღვრა 2017 წლის 22 მარტს მიღებული კანონის საფუძველზე საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ (№476-III), <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3597520#DOCUMENT:1> იხ. სსსკ-ის მე-3 მუხლის 31-ე ნაწილი.

¹³ შეად. გერმანიის სსსკ-ის §100d.

გამოძიებო მოქმედება. ქართულმა სსსკ-მა აღნიშნული მატერიალური წინაპირობების დადგენისას გამოიყენა დანაშაულის კატეგორიების ცნებაც და შეადგინა დანაშაულის კონკრეტულ შემადგენლობათა ჩამონათვალიც (სსსკ-ის 143³ მუხლის მეორე ნაწილი).

როგორც უკვე აღინიშნა, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ადრესატთა წრის განსაზღვრა, ანუ იმის დადგენა, თუ ვინ შეიძლება იყოს აღნიშნული ფარული საგამოძიებო მოქმედების ობიექტი (საქართველოს სსსკ-ის მე-3 მუხლის 31-ე ნაწილი). ქართული კანონმდებლობა განსაზღვრავს სამ კატეგორიას, რომლის მიმართაც დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაში უნდა ჩატარდეს ფარული საგამოძიებო მოქმედება, თუ:

1. პირს ჩადენილი აქვს სსსკ-ის 143³ მუხლის მეორე ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაული („დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირი“);
2. ან თუ პირი იღებს ან გადასცემს დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირისათვის განკუთვნილ ან მისგან მომდინარე ინფორმაციას;
3. ან დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირი იყენებს პირის საკომუნიკაციო საშუალებებს.

საკამათოა სსსკ-ის 143³ მუხლის მეორე ნაწილში არსებული ტერმინი – დანაშაულთან პირდაპირ კავშირში მყოფი პირი. აღნიშნული შეფასებითი კატეგორიაა და ძალიან ფართო შეიძლება იყოს სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ობიექტის განსასაზღვრად. მით უფრო, კომუნიკაციის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ობიექტთა წრე ისედაც ძალიან ფართოა.¹⁴ მაგალითად, გერმანიის სსსკ სატელეფონო კომუნიკაციის ფარული მიყურადების ობიექტის განსასაზღვრად, ქართულისგან

განსხვავებით, ორიენტირად ასახელებს ბრალდებულს და მასთან დაკავშირებულ პირებს (თუ, ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, დგინდება, რომ ისინი ბრალდებულისთვის განსაზღვრულ ან მისგან გამომდინარე შეტყობინებებს იღებენ ან გადასცემენ ან რომ ბრალდებული იყენებს ამ პირთა სატელეფონო ხაზს ან საინფორმაციო ტექნოლოგიურ სისტემას – გერმანიის სსსკ-ის 100a პარაგრაფის მე-3 აბზაცი).

როგორც უკვე აღინიშნა, ფარული საგამოძიებო ღონისძიება ზედმინვენით კონკრეტული ადრესატის მისამართით უნდა იყოს ჩატარებული; გერმანულ სამართალში ბრალდებულის განსაზღვრებით ხაზი ესმევა იმ გარემოებას, რომ პირის წინააღმდეგ არსებობს არა ბუნდოვანი ეჭვი, არამედ სახეზეა უკვე კონკრეტული ფაქტები მის მიერ დანაშაულის შესაძლო ჩადენის შესახებ. ცხადია, უფლებათა დაცვის კუთხით რისკის შემცველია, როდესაც ამ ღონისძიების ობიექტის ცნება შეფასებით კატეგორიას წარმოადგენს. თუმცა, ქართულ სამართალში ფარული საგამოძიებო მოქმედების ობიექტად ბრალდებულის დადგენით, საგამოძიებო ტაქტიკის თვალსაზრისით, აღნიშნული ღონისძიება დაკარგავდა ეფექტურობას; რადგან ბრალდებულად ცნობილი პირისთვის, რომელსაც სავალდებულო წესით დაუყოვნებლივ განემარტება მისი უფლებები, ფარული საგამოძიებო ღონისძიების ჩატარება აღარ იქნებოდა მოულოდნელი. ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება შეიძლება განხორციელდეს არა მხოლოდ სისხლის სამართლებრივი დევნის, არამედ გამოძიების ეტაპზეც, სადაც ჯერ არაა დაადგენილი ბრალდებული.

აღნიშნულ შემთხვევაში, უფლებათა დაცვის თვალსაზრისით, მთავარია ის მტკიცებულებითი სტანდარტი, რომლის არსებობა, სსსკ-ის თანახმად, უმთავრესი წინაპირობაა სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ჩატარებისათვის; ისევე, როგორც პირის ბრალდებულად ცნობისათვის. ეს სტანდარტია დასაბუთებული ვარაუდი – ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რომელიც მოცემული სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა ერთობლიობით დააკმაყოფილებდა ობიექტურ პირს, რათა დაესკვნა პირის მიერ დანაშაულის შესაძლო ჩადენა (საქართველოს სსსკ-ის მე-3 მუხლის მე-11 ნაწილი).

სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის ღონისძიების განსაკუთრებული

¹⁴ აღსანიშნავია, რომ მსგავსი ფორმულირება (მოლდოვის ერთ-ერთ საკანონმდებლო აქტში) ევროპულმა სასამართლომ ძალიან ფართოდ შეაფასა და, შესაბამისად, საკამათოდ მიიჩნია, იხ. *Korff, Douwe/Cannataci, Joseph A./Sutton, Graham*, Opinion of the Directorate General Human Rights and Rule of Law Data Protection Unit on the Draft laws of Georgia relating to Surveillance Activities of Law Enforcement Authorities and National Security Agencies, Council of Europe, DGI (2014)8, Strasbourg, 14 February 2014, 18-19, <https://rm.coe.int/16806af19b>, (უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

ხასიათი განაპირობებს კოდექსში მასთან დაკავშირებული რეგულაციის ასევე განსაკუთრებულ მონესრიგებას. ამ მხრივ, აღსანიშნავია სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის ჩატარებაზე სასამართლო კონტროლის დანესება. თუმცა, აღნიშნული საკითხთან მიმართებით იკვეთება მთელი რიგი პრობლემები.¹⁵ ძირითადად კრიტიკას იმსახურებს სასამართლო კონტროლის სისუსტე, რეალური ბერკეტის არქონა. ქართულ სისხლის სამართლის პროცესში კრიტიკის საპასუხოდ უნდა აღინიშნოს, რომ სსსკ-ით აღიარებული შეჯიბრებითობის პრინციპის პირობებში, სასამართლოს როლის მაკონტროლებელი ფუნქციის გაძლიერება ნაკლებად წარმოსადგენია. ამასთან, სასამართლო კონტროლის ინსტიტუტის განხილვისას არ იკვეთება ფარული საგამოძიებო ღონისძიების ჩატარების შესახებ გამოძიების ეტაპზე კონტროლის უფრო ეფექტიანი და ქმედითი მექანიზმი, ვიდრე ამას მოსამართლე ახორციელებს. მოსამართლის ჩართვა გამოძიების ეტაპზე, კონტროლის დამოუკიდებელი ბერკეტის არქონის თუ დროის დეფიციტის მიუხედავად, ამკარად ასრულებს საგამოძიებო სტრუქტურებისთვის შემაკავებელ ფუნქციას; იგი მაინც არის ადამიანის უფლებათა დაცვის ნეიტრალური გარანტორი.

აღსანიშნავია, რომ სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის განხორციელებაზე სასამართლო კონტროლი გამოძიების ეტაპზე არ წყდება. საქართველოს სსსკ-ის 219-ე მუხლის შესაბამისად, მოსამართლე წინასასამართლო სხდომაზე განიხილავს მტკიცებულებათა დასაშვებობის საკითხს (მათ შორის, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის შედეგად მოპოვებული მტკიცებულებების დასაშვებობას). აღნიშნულით სასამართლო კონტროლი ისევ ერთვება პროცესში, ამჯერად უკვე წინასასამართლო სხდომაზე, როდესაც მოსამართლე აფასებს არა საგამოძიებო პროცესს, არამედ მის შედეგს (სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების შედეგად მოპოვებულ მტკიცებულებებს). ეს კი, გარკვეულწილად, განაპირობებს საგამოძიებო სტრუქტურის საქმიანობის დისციპლინირებას. შესაბამისად, სა-

სურველია, პრაქტიკაში გაძლიერდეს სასამართლო კონტროლის აღნიშნული ფორმა, რაც საერთო ჯამში დადებითად აისახება შედეგზე ორიენტირებული გამოძიების სწორ და სამართლებრივ საქმიანობაზე.

ასევე, უნდა აღინიშნოს საქართველოს სსსკ-ით განსაზღვრული წესის შესახებ, რომლის მიხედვითაც, შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე სახელმწიფო ორგანო ფარული საგამოძიებო მოქმედების დასრულებისთანავე ადგენს ოქმს, რომელსაც, აგრეთვე, უგზავნის ფარული საგამოძიებო მოქმედებების სასამართლო რეესტრს და კანონით განსაზღვრულ გარკვეულ შემთხვევებში – ზედამხედველ მოსამართლეს (საქართველოს სსსკ-ის 143⁷ მუხლის მე-14 ნაწილი). ოქმის გაგზავნა ადასტურებს სასამართლოს ჩართულობას ფარული საგამოძიებო მოქმედებების კონტროლის სისტემაში აღნიშნულ მოქმედებათა დასრულების შემდეგაც. ამასთან, საყურადღებოა სსსკ-ის 143⁶ მუხლის მე-15 ნაწილი, როგორც სასამართლო კონტროლის გამოხატვის ფორმა, რომ ფარული საგამოძიებო მოქმედებების მიმდინარეობისას პროკურორის/მოსამართლის მოთხოვნის შემთხვევაში, ფარული საგამოძიებო მოქმედების განმახორციელებელი ორგანო ვალდებულია გასცეს შუალედური ოქმი.

ცალსახად წინადადგმული ნაბიჯია სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების დასრულების შემდეგ პროცესის გამჭვირვალობის, საზოგადოების ნდობის მოპოვებისა და ამ საგამოძიებო ღონისძიებების რეალური შეფასების მიზნით ფარულ საგამოძიებო მოქმედებათა რეესტრის წარმოების სავალდებულობა ქართულ სისხლის სამართლის პროცესში (სსსკ-ის 143¹⁰ მუხლი).¹⁶

აღსანიშნავია, რომ სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის, როგორც საგამოძიებო ღონისძიების, ეფექტიანობა მის ფარულ ხასიათშია, რომელიც, თავის მხრივ, ქმნის ამ ღონისძიების განსაკუთრებულ საპროცესო პრობლემატიკას. თუ პირმა არ იცის თავისი ძირითადი უფლების შეზღუდვისა თუ დარღვევის შესახებ, ის

¹⁵ იხ. ხოდელი, მაკა, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, თავი I, ქვეთავი 6.2.2.; თავი II, ქვეთავი 5.2.2.

¹⁶ იხ. სტატისტიკური მონაცემები სატელეფონო საუბრის ფარულ მიყურადებასთან დაკავშირებით, <http://www.supremecourt.ge/farulebi> (უკანასკნლად ნანახია 22.07.2019), ხოდელი, მაკა, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, თავი II, ქვეთავი 5.5.

ვერც გამოიყენებს უფლებათა დაცვის კანონით მინიჭებულ შესაძლებლობებს. ამდენად, მეტად მნიშვნელოვანია სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების ობიექტისათვის ჩატარებული ლონისძიების შესახებ შეტყობინების კანონით დადგენილი ვალდებულება. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ფარული საგამოძიებო ლონისძიების შესახებ შეტყობინებამ შესაძლოა საგამოძიებო ორგანოს გადატვირთვა გამოიწვიოს, რადგან კანონით დადგენილი შეტყობინების ადრესატი არის პირთა საკმაოდ ფართო წრე.

საქართველოს სსსკ არ ითვალისწინებს ფარული საგამოძიებო მოქმედების ობიექტისთვის ჩატარებული ლონისძიების შესახებ შეტყობინების ვალდებულებისაგან გამონაკლისის დადგენას. ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებას, რომ შეტყობინების განუხორციელებლობის შემთხვევებში პირის მიერ მის ძირითად უფლებებში ჩარევაზე შემდგომი კონტროლი, მისი უფლებათა დაცვის უზრუნველყოფა შეუძლებელი იქნება. ამდენად, მიიჩნევა, რომ შეტყობინების ვალდებულების განხორციელებით შესაძლებელი ხდება სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების დროს ძირითადი უფლებების დაცვის ობიექტურად არსებული დეფიციტის დაძლევა.¹⁷ შესაბამისად, სახელმწიფო, რომელიც ფარულად უსმენს თავისი მოქალაქის პირად სატელეფონო საუბარს, ვალდებულია მას ამის შესახებ შეატყობინოს ლონისძიების დასრულების შემდეგ, გამონაკლისის გარეშე.

ერთ-ერთ ყველაზე საკამათო და კრიტიკულ საკითხად რჩება სატელეფონო კომუნიკაციის ფარული მიყურადების ტექნიკური განხორციელება და მასზე კონტროლი^{18, 19} ამის დადასტურებაა სა-

კონსტიტუციო სასამართლოში მიმდინარე პროცესი, რომელიც შეეხება სსიპ – ოპერატიულ-ტექნიკური სააგენტოს საქმიანობისა და კომუნიკაციის წყაროებიდან ინფორმაციის რეალურ დროში მოპოვების ტექნიკური შესაძლებლობის შესახებ არსებული საკანონმდებლო რეგულაციების კონსტიტუციურობას.²⁰

IV. დასკვნა

ყველა ზემოთ განხილული მნიშვნელოვანი საკითხის შეჯერების საფუძველზე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში გათვალისწინებული სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების შესახებ არსებული რეგულაცია ძირითადად აკმაყოფილებს ევროპული ინსტიტუციების მიერ დაწესებულ სტანდარტებს, რაც დადებითად უნდა შეფასდეს.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ საკითხი არ დგას ისე, უნდა იზღუდებოდეს თუ არა ადამიანის პირადი ცხოვრებისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის დაცვის უფლება უსაფრთხოებისა თუ სამართალწარმოების საჯარო ინტერესების მიზნით. თანამედროვე სახელმწიფოში აღნიშნული გარდაუვალია. საგამოძიებო ორგანოს უნდა ჰქონდეს ფარული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების უფლებამოსილება, მას უნდა შეეძლოს ინფორმაციის ლეგალურად მოპოვება სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადების საფუძველზე, რადგანაც აღნიშნული ლონისძიება მეტად საჭირო და ეფექტიანია. ამასთან, სამართლებრივი სახელმწიფოსთვის მნიშვნელოვან გარანტიას წარმოადგენს ის, რომ ფარული საგამოძიებო ლონისძიების გამოყენება მეტად ცხადად და თანმიმდევრულად უნდა აისახოს კანონში. თუმცა, მნიშვნელოვანია კანონით ზედმინევით რეგულირებული ფარული მიყურადების ლონისძიებათა შესახებ ნორმების პრაქტიკაში შესაბამისი განხორციელება. სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადებისა და ჩანერის შესახებ არსებული სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე²¹

¹⁷ იხ.: Kleih, Björn-Christian, Die strafprozessuale Überwachung der Telekommunikation, Unter besonderer Berücksichtigung drahtloser lokaler Netzwerke, 2010, S. 268; შეად.: Bundesverfassungsgericht 109, 279.

¹⁸ აღსანიშნავია სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურის, საპარლამენტო, სასამართლო თუ სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ განხორციელებული კონტროლის მექანიზმები, იხ. *ხოდელი, მაკა*, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, თავი II, ქვეთავი 5.3.2.

¹⁹ *ხოდელი, მაკა*, სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა სისხლის სამართლის პროცესში (ქართული და გერმანული სამართლის მიხედვით), 2019, თავი II, ქვეთავი 5.3.

²⁰ იხ. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3982960>, (უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

²¹ იხ. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მონაცემები სატელეფონო საუბრის ფარულ მიყურადებაზე: <http://www.supremecourt.ge/farulebi> (უკანასკნელად ნანახია 22.07.2019).

იკვეთება რისკი, რომ ეს მეტად ეფექტიანი საშუალება არ იქცეს გამოძიების ხელში სტანდარტულ ღონისძიებად. სწორედ პრაქტიკამ უნდა უზრუნველყოს კანონში არსებული პრინციპების განუხრელი დაცვა, რათა სატელეფონო საუბრის ფარული მიყურადება და ჩანერა ჩატარდეს საკანონმდებლო რეგულაციის შესაბამისად. კანონმდებლობა კი, თავის მხრივ, ფარული მიყურადების შესახებ ღონისძიებათა გამოყენებას უშვებს, როგორც უკანასკნელ საშუალებას (*ultima ratio*).